

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

NR 20 • 18. NOVEMBER 2009

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA HÄÄLEKANDJA, ASUTATUD 1925. AASTAL

Kaubanduskoda tähistas 84. aastapäeva

Toomas Lumani kõnest Kaubanduskoda 84. aastapäeval:

„Vajadust mobiliseerida end ühise eesmärgi nimel toonitasin ka eelmisel aastal. Ühisraha euro kasutuselevõttust tähtsamat ülesannet meil täna ei ole. Eesti majanduse stabiilsuse ja usaldusväarsuse tõstmine ei ole küsimus, mida võiksime edasi lükata. Selleaastase Baltic Development Forumi jaoks tehtud majandusanalüüs näitab, et kriisi käigus on meie regiooni arenumate ja arengus järgi jõuda püüdvate riikide vahe suuremaks kärisenud. Meil ei jää muud üle, kui tunnistada, et meie hea käekäik sõltub vahetult Skandinaaviamaade finantsinstitutsioonide, investorite, aga ka valitsuste usaldusest meie vastu. Euro kasutuselevõtt on ainus võimalus lõpetada spekulatsioonid devalveerimise üle ning tõestada, et Eesti vastab Euroopas kokku lepitud stabiilsuskriteeriumitele. Euro on võimalik kasutusele võtta ilma, et peaksime kõvasti laenama hakkama, ohtu seadma oma tulevikku suunatud investeerimisvõime või halvama haldussuutlikkuse.”

TÄNA LEHES:

- ▶ Muudatustest turismiseaduses
- ▶ Uuest investeerimisfondide seadusest
- ▶ Dokumentide apostilleerimisest
- ▶ Ülevaade investeringute kaitse lepingutest
- ▶ Tagasivaade Põhja-Hollandi suurima messi külastusele
- ▶ Etiketiveerg: riietusest pidudel ja vastuvõttudel

Iga liige loeb! | www.koda.ee

TOOMAS LUMAN
Juhatusesimees

Toomas Lumani kõne Kaubanduskoja 84. aastapäeval 12. novembril 2009

Austatud härra president, ministrid, ekstsellentsid, daamid ja härrad!

Tänase ja aastapäevad tagasi peetud pidukõne vahele jääb täpselt 364 päeva – võiks öelda 364 pikka ja rasket tööpäeva. Novembris 2008 ütlesin, et ei tea veel, milliseks kujuneb mõned kuud tagasi alanud kriis, ja et selle tõsidus sõltub sellest, kui palju halbu ning rumalaid otsuseid on kasvuaastatel tehtud.

Täna oleme kõik 12 kuud vanemad ja ilmselt ka targemad. Öeldakse ju, et kui muu ei õpeta, küll siis häda õpetab. Tuleb tunnistada, et endalgi on tulnud mitmeid investeerimisotsuseid ümber vaadata, tõsiselt kulusid kärpida ja nii mõnigi äriplaan on jäänud paremaid aegu ootama. Mitmeid ettevõtjaid, kes veel mõni aeg tagasi vaid aruandlusega tutvusid ja üldkoosolekutel käisid, näen täna taas oma ettevõtteid igapäevaselt juhtimas. Ikka ja jälle tuleb tunnistada ettevõtlastalendide puudust – keskmisest kõrgema saavutusvajadusega ja liidrioskustega julgeid inimesi ei saa küll kunagi liiast olema, aga täna oleks meil neid eriti juurde vaja.

Kriisi käigus räägitakse tihti heitunud töötutest, kelle tööturul taga-

sitoomise võimalused on väikesed. Neile on välja mõeldud erinevaid võtteid, kuidas neid ühiskonnaga sidusana hoida, heitumise süvenemist takistada ja nende elukvaliteeti parandada.

Sarnase ohuna peaksime endale teadvustama ka ettevõtjate heitumist. Ma ei pea silmas neid, kes on pankroti läbi elanud, või kes tõesti konkurentsivõitlusse mõnikord ka oma tervise jätavad, vaid neid, kelle puhul võib öelda, et neil on olnud õigustatud ootus riigi käitumise suhtes. Üleskutsed oma äri mujale viia või lapsed Šveitsi kooli panna ei tule ju lihtsalt tühjust kohast. Enamasti on nende taga lootusetus, sest poliitikakujundajad kas ei ole suutnud või tahtnud tõsiasju tunnistada ja neile vajaliku kiirusega reageerida.

Nii nagu ühe ettevõtte konkurentsivõime sõltub lõpuks tema töötajate individuaalsest sooritusest nii sõltub ka iga nii-öelda riigi esindaja, olgu see siis vallavanem või maksuametnik, suhtumisest ettevõtjase meie riigi konkurentsivõime (mis muuseas kõikide riikidevaheliste võrdluste järgi viimased aastad ainult madalamale langeb). Ehk siis kriisi käigus ei pea oma teadmisi,

oskuseid ja hoiakuid parandama ainult ettevõtjad, vaid ka avalik sektor. Üks heitunud ettevõtja läheb riigile kokkuvõttes maksma kaugelt rohkem kui tosinkond töötut.

Vajadust mobiliseerida end ühise eesmärgi nimel toonitasin ka eelmisel aastal. Ühisraha euro kasutuselevõttust tähtsamat ülesannet meil täna ei ole. Eesti majanduse stabiilsuse ja usaldusväarsuse tõstmine ei ole küsimus, mida võiksime edasi lükata. Selleaastase Baltic Development Forumi jaoks tehtud majandusanalüüs näitab, et kriisi käigus on meie regioonid arenenumate ja arengus järgi jõuda püüdvate riikide vahe suuremaks kärisenud.

Meil ei jää muud üle, kui tunnistada, et meie hea käekäik sõltub vahetult Skandinaaviamaade finantsinstitutsioonide, investorite, aga ka valitsuste usaldusest meie vastu. Euro kasutuselevõtt on ainus võimalus lõpetada spekulatsioonid devalveerimise üle ning tõestada, et Eesti vastab Euroopas kokku lepitud stabiilsuskriteeriumitele.

Euro on võimalik kasutusele võtta ilma, et peaksime kõvasti laenama hakkama, ohtu seadma oma tulevikku suunatud investeerimisvõime

või halvama haldussuutlikkuse. Peaminister on korduvalt toonitanud, et ükski Euroopa Liidu liikmesriik pole eelarvepositsiooni parandanud nii palju kui Eesti – 9% SKPst. See on tõsi, et nii see on, kuid tuleb öelda, et vaid 5% sellest tuleb kulude kokkuhoiust ja 4% tulude suurendamisest, enamasti maksutõusude läbi. Ehk siis ei saa täna keegi öelda, et ettevõtlussektor pole andnud oma panust kriisi mõjude leevendamiseks ja ühiste eesmärkide täitmiseks. Kui meie suutsime oma ettevõttes, mis senigi tundus väga kuluefektivne, kokku tõmmata kolmandiku administratiivkuludest, siis ma ei näe ühtegi takistust, et targal juhtimisel ei oleks seda võimalik teha ka avalikus sektoris.

Et 365 päeva pärast oleks taas põhjust kokku tulla ja siis juba koos Kaubandus-Tööstuskoja 85. juubelit tähistada, tuleb meil, ettevõtjail, olla piisavalt nutikad ja ettevõtlikud, et tekiks küllaldaselt ja tänasest rohkem lisandväärtust. Poliitikele ja ametnikele tuleb aga soovida tahet ja meeleskindlust seda lisandväärtust ümber jagada viisil, mis kedagi heituma ei paneks ja motiveeriks üha enamaid inimesi tööandjana ühiskonda aktiivselt panustama. **T**

Sisukord

Juhtkiri	
Toomas Lumani kõne Kaubanduskoja 84. aastapäeval	3
Seadusandlus	
Riik soovib suurendada reisieetevõtjate kohustusi	5
Uue investeerimisfondide seaduse väljatöötamine	7
Dokumendi apostille'ga kinnitamine muutub notari ametitoiminguks	8
Välisministeerium	
Ülevaade investeringute kaitse lepingutest	9
Euroopa Liit	
Rohkem läbipaistvust siseturul läbi koostöö EL äriregistrite vahel	10
Euroopa uudised	11
Tagasivaade	
Suurim mess Põhja-Hollandis	12
Etikett	
Riietus pidudel ja vastuvõttudel	13
Innovatsiooniveerg	
Innovatsioon on tõendatult parim viis jätkusuutliku ja loomuliku kasvu saavutamiseks	14
Teated	16
Riigihanketeated	20
Koostööpakkumised	20
Liikmelt liikmele	21
Uued liikmed	22

Kalender

19.–20. november	Eesti ettevõtjate ärivisiit Kaunasesse Mindaugas Pauliukas Tel: 631 1025 • E-post: pauliukas@tradeestonia.lt
24. november	Seminar „Majanduslik tõlgendamine maksustamisel ja maksukontrolli läbiviimine” Atlantise Konverentsikeskuses (Narva mnt 2, Tartu) Toomas Hansson • Tel: 744 2196 • E-post: tartu@koda.ee
24. november	Seminar „Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite kasutamise võimalused ettevõtluse arendamiseks” (seminar on vene keeles) Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn) Lidia Friedenthal • Tel: 604 0077 • E-post: lidia@koda.ee Marju Männik • Tel: 604 0079 • E-post: marju.mannik@koda.ee
25.–26. november	Kontaktkohtumiste üritus AgroMatch põllumajandusmessil Agromek 2009, Taanis Annika Metsala • Tel: 604 0091 • E-post: annika.metsala@koda.ee
26. november	Seminar „Sihtturg – Ukraina” Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn) Viive Raid • Tel: 604 0092 • E-post: viive@koda.ee
1. detsember	Messikoolitus Tartus Raadimõisa hotellis (Mõisavärava 1, Tartu) Liis Lehesalu • Tel: 604 0081 • E-post: liis@koda.ee
2. detsember	Messikoolitus Tallinnas Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn) Liis Lehesalu • Tel: 604 0081 • E-post: liis@koda.ee
3. detsember	Seminar „Sihtturg – Poola” Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn) Viive Raid • Tel: 604 0092 • E-post: viive@koda.ee
Detsembrini 2009	„Mentoripõhine e-õpe” – tasuta ID-kaardi koolitus Toimumiskoht ja aeg vastavalt tellija soovile. Läbiviija BCS Koolitus. Piret Elm • Tel: 699 8155 • E-post: piret.elm@bcs.ee Piret Salmistu • Tel: 604 0060 • E-post: piret@koda.ee

MAIT PALTS

Politiikakujuendamise- ja õigusosakonna juhataja

Lühidalt:

Eelnõuga täpsustakse pakettreisi mõistet, kaasajastatakse pakettreisi tagatisega seonduvat regulatsiooni, täiendatakse reisiettevõtja tegevusalade liigitust ning muudetakse reisiettevõtja tegevus tarbijale läbipaistvamaks.

■

Seadust täiendatakse kohustusega, mille kohaselt reisiettevõtja peab esitama registrile andmed (reisiettevõtja nimi, majandustegevuse registri registreeringu number, aadress jm kontaktandmed) nende reisiettevõtjate kohta, kellele ta on andnud õiguse müüa enda koostatud pakettreise. See suurendab küll reisiettevõtjate halduskoormust, kuid võimaldab tarbijal hinnata, kas reisiettevõtja on ikka usaldusväärne või mitte.

Riik soovib suurendada reisiettevõtjate kohustusi

Paratamatult mõjutab üldine majanduskeskkond ka turismisektorit ning on olnud vältimatu, et nii Eestis kui mujal maailmas on mõnedki reisiettevõtjad pidanud oma tegevuse lõpetama. Kahjuks on esinenud ka olukordi, kus on täitmata jäänud pakettreisimüügil tarbija ees võetud kohustused.

Kuigi praegu on reisiettevõtja kohustatud omama tagatist, et kindlustada rahaliste vahendite olemasolu maksejõuetuse korral, on siiski esinenud olukordi, kus sellest ei ole piisanud. Samuti on praegu jõus olev turismiseadus kehtinud juba peaaegu üheksa aastat, mistõttu on reisi teenuste arengut silmas pidades teatud muudatused kindlasti seaduse tasandil ka põhjendatud.

Neli eelnõu peamist eesmärki on kokkuvõtlikult:

- täpsustada pakettreisi mõistet;
- täpsustada ja kaasajastada pakettreisi tagatisega seonduvat regulatsiooni;
- täiendada reisiettevõtja tegevusalade liigitust;
- muuta reisiettevõtja tegevus tarbijale läbipaistvamaks.

Millist infot peaks sisaldama reisiettevõtja registreering majandustegevuse registris (MTR)?

Eelnõu kohaselt täiendatakse reisiettevõtja poolt majandustegevuse registri registreeringu tegemiseks esitatavas taotluses sisalduvate andmete loetelu. Ühtlasi on tegemist andmetega, mille muutumi-

sest tuleb registrit viivitamatult (5 tööpäeva jooksul) teavitada. Nii siis soovitakse seadust täiendada kohustusega, mille kohaselt reisiettevõtja, kes on andnud teisele reisiettevõtjale või mitmele reisiettevõtjale õiguse pakkuda müügiks ja müüa tema koostatud pakettreise, peab esitama registrile andmed (reisiettevõtja nimi, majandustegevuse registri registreeringu number, aadress ja muud kontaktandmed) nende reisiettevõtjate kohta, kellele ta on selle õiguse andnud.

Sellist muudatust, mis ühelt poolt ilmselgelt suurendab reisiettevõtjate halduskoormust, põhjendatakse teiselt poolt eelkõige tarbijakaitse tugevdamise vajadusega, et tarbijal oleks võimalik majandustegevuse registrist saada teavet, kas pakettreisi koostanud ettevõtja on ikka seda pakettreisi tarbijale pakkuvale reisiettevõtjale vastava õiguse andnud. Eelnõu koostajate hinnangul võimaldab see tarbijal hinnata, kas reisiettevõtja on ikka usaldusväärne või mitte.

Sarnast eesmärki kandev kohustus seatakse ka reisiettevõtjale, kes pakub müügiks ja müüb teise reisiettevõtja koostatud pakettreise. Ka

sellisel ettevõtjal on kohustus esitada andmed tema poolt vahendatava pakettreisi koostanud reisiettevõtja või reisiettevõtjate kohta.

Nõue kehtib nii Eesti reisiettevõtjate kui ka välisriigi reisiettevõtjate suhtes, kelle koostatud pakettreisi müüakse. Eesti reisiettevõtja osas tuleb märkida nimi, majandustegevuse registri registreeringu number, aadress ja muud kontaktandmed. Kui tegemist on Euroopa Liidu teise liikmesriigi või ühendusevälise riigi reisiettevõtja koostatud pakettreisi müügiks pakkumise ja müügiga, märgitakse majandustegevuse registri registreeringu numbril asemel selle reisiettevõtja asukohariigi asjakohane identifitseerimistunnus (nt äri- või muu asjakohase registri kood).

Kui suur peab olema tagatis, kuidas seda arvestatakse ning mida peab katma?

Need küsimused on kahtlemata ka eelnõud vaadates olulised. Nii täiendatakse kohustuste loetelu, mille tagatis peab maksejõuetuse korral katma, lunastamata pakettreiside kinkekaartidega. Tõsi, kinkekaardid on viimasel ajal küllaltki levinud ning seetõttu tundub mõistlik ka seda aspekti seaduses arvestada.

Arvestades aga reisiteenuste mitmekesisust, kasvanud riske ning tegevusalade jaotust on eelnõus ette nähtud ka tagatiste uued (kasvanud) minimaalsed kohustuslikud piirmäärad:

- Väljaspool Eestit osutatavaid reisiteenuseid ning tellimus- või liinilendu sisaldavate reisieettevõtja enda koostatud pakettreiside müügiks pakkumise ja müügi korral peab tagatis olema vähemalt 7 protsenti reisieettevõtja planeeritavast aastast pakettreiside kogumüügist, kuid mitte vähem kui 700 000 krooni;
- Väljaspool Eestit osutatavaid reisiteenuseid, välja arvatud tellimus- või liinilendu sisaldavate reisieettevõtja enda koostatud pakettreiside müügiks pakkumise ja müügi korral peab tagatis olema samuti vähemalt 7 protsenti reisieettevõtja planeeritavast pakettreiside kogumüügist, kuid siiski mitte vähem kui 200 000 krooni;
- Väljaspool Eestit osutatavaid reisiteenuseid sisaldavate ELi teise liikmesriigi reisieettevõtja koostatud pakettreiside müügiks pakkumise ja müügi korral peab tagatis katma vähemalt 3 protsenti reisieettevõtja planeeritavast pakettreiside kogumüügist, kuid mitte vähem kui 200 000 krooni.

Erinevate tegevusalade korral kohalduvaid tagatise liike on aga veelgi. Jätkuval kehtiks erinevatel tegevusaladel samaaegselt tegelevatele reisieettevõtjatele nõue, et tagatis ei või olla väiksem kui nõutakse suurima tagatise summaga tegevusalal. Reisieettevõtja on kohustatud tagatise suurust pidevalt hindama ja seda vajadusel suurendama. Tagatise kasutamise üle otsustab maksejõuetuse korral Tarbijakaitseamet.

Kas juhatuse liige peaks vastutama isikliku varaga kui tagatisest ei piisa?

Eelnõuga soovitakse turismiseadusesse lisada üldist äriühingute juhtorganite liikmete vastutust täpsustav säte: „Tagatise ebapiisavusest põhjustatud nõudeid reisieettevõtja juhtorgani liikme vastu ei saa tehinguga välistada ega piirata. Käesolevas lõikes sätestatud keeldu rikkuv tehing on vastavas osas tühine.“ Seletuskirjas on põhjendatud, et kuivõrd reisieettevõtja juriidilise isikuna saab kohase tagatise seadmise kohustust täita üksnes oma juhtorganite liikmete teel, ongi sätestatud erand juhaks, mil juhtorgani liikme vastutust on piiratud või välistatud, näiteks põhikirja või juhatuse liikme lepinguga. Sellised kokkulepped oleksid seega tühised osas, mil nad on vastava keeluga vastuolus. Seega suurendaks eelnõu kindlasti juhatuse liikmete vastutust. Eeldatakse, et juhatuse liige igal juhul vastutab tagatise ebapiisavuse eest ning peaks vastutama ka oma vara arvelt. Kuivõrd tegemist on üldisest äriõigusest tuleneva vastutuse piiride laiendamisega, vajab taoline muudatus kindlasti sügavam analüüsi kui seda eelnõu seletuskirjast nähtuvalt praegu tehtud on. Ühelt poolt on küsimus kindlasti selles, kas tarbijate huvide suurema kaitse vajadus konkreetselt turismisektoris vajab sedavõrd suurt kaitset nagu kavandatud. Mujal piisab valdavalt äri-seadustikus sisalduvast regulatsioonist. **T**

Eelnõu ning sellele lisatud seletuskirja terviktekstid on kättesaadavad tavapäraselt Kaubanduskoja veebilehelt, majanduspoliitika rubriigist ning nagu ikka on oodatud eelnõu kohta ka kõik Koja liikmete kommentaarid ja arvamused.

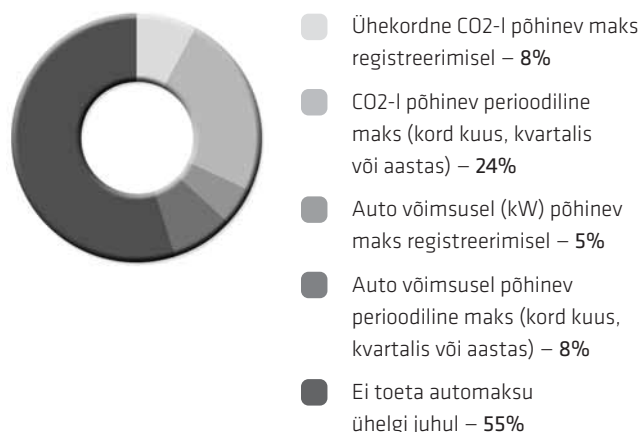
Koja gallupid

Täname kõiki ja palume oma liikmetel ka edaspidi meie küsitlustele Kaubanduskoja veebilehel aktiivselt vastata. Teie vastuste põhjal saame kujundada oma arvamused ja ettepanekud, mille edastame seadusandjale. Teie arvamusest sõltub palju!

Kas toetaksite käibedeklaratsioonide esitamise tähtaja pikendamist?

Kas ja kui, siis millist automaksu varianti peaksite võimalikuks?

KOIDU MÖLDERSON
 Poliitikakujundamise- ja
 õigusosakonna jurist

Uue investeerimisfondide seaduse väljatöötamine

Rahandusministeerium on tänaseks jõudnud seisukohale, et kehtiv investeerimisfondide regulatsioon on lünklik ning vajab edasiarendamist ja täiustamist ning sellest tulenevalt koostas uue investeerimisfondide seaduse väljatöötamiskavatsuse.

Kehtiva investeerimisfondide seaduse struktuur ja sisu on välja töötatud juba 1997. aastal ning 2004. aastal oluliselt muudetud. Suured muudatused seaduses tulid ennekõike Euroopa Liidu nn UCITS direktiivist, mis võeti üle Euroopa Liiduga liitumisel. Kuna alates liitumisest Euroopa Liiduga on Eesti investeerimisfondide mahud hüpeiliselt kasvanud ning eklektiline regulatsioon ei toeta kasvavat nõudlust, siis parimaks lahenduseks hetkel peetakse kehtiva seaduse järjekordse parandamis asemel täiesti uue seaduse väljatöötamist.

Investeerimisfond iseenesest on ühisteks investeeringuteks moodustatud vara kogum või moodustatud aktsiaselts, vastavalt mida või mille vara valitseb fondivalitseja. Fonde ise aga saab muuhulgas eristada kui jaeinvestoritele või kutselistele investoritele suunatud. Kuna jaeinvestorite puhul on selgelt tegemist vähemteadlike investoritega, siis on nendele suunatud tegevuste puhul pigem õigustatud rakendada tegevuslubade, investorite kaitse ja järelevalve reegleid. Samas, viimasel ajal suurenenud kutselistele investoritele suunatud pakkumiste osas on samade karmide reeglite rakendamine pigem mittevajalik ning seadusandlus peaks rohkem arvestama eri tüüpi fondidega. On isegi täheldatud suundumust, kus kohalikud ettevõtjad asutavad investeerimis-

fonde teistes riikides, kus regulatiivne keskkond on paindlikum.

Nii ongi Rahandusministeerium jõudnud seisukohale, et üks kehtiva investeerimisfondide seaduse põhilisi probleeme seisneb eelkõige selles, et haldus- ning järelevalvekoormus on erinevate fonditüüpide puhul ebaproportsionaalne, st nõuded jae- ja kutselistele investoritele suunatud fondidele ei peaks olema samas ulatuses. Sellise olukorra jätkumine õõnestab Eesti regulatiivse keskkonna ja fondisektori konkurentsivõimelisust ja atraktiivsust võrreldes riikidega, kus võimaldatakse paindlikumaid lahendusi.

Samuti leidis Euroopa Komisjon, et senine regulatsioon takistab fondi-valitsejal oma arenguvõimalusi täiel määral kasutamast ning seetõttu töötas välja muudatused kehtivasse UCITS direktiivi, mis liikmesriikidel tuleb üle võtta 2011. aasta suveks. Direktiiviga kaasnevad muudatused on ennekõike seotud piiriüleste pakkumiste ja koostööga:

- vähendatakse haldusmenetluslike tõkkeid fondide osakute pakkumisel piiriülelset;
- luuakse õiguslikud alused fondide vaheliseks piiriüleseks ühinemiseks;
- võimaldatakse luua uusi fondi-struktuure;
- tõhustatakse koostööd fondide üle järelevalvet teostavate asutuste vahel.

Kokkuvõtteks leiab Rahandusministeerium, et uue seadusega peaks kaasnema mitmeid positiivseid majanduslikke mõjusid. Ühelt poolt peaks suurenema tänu paindlikusele ning lihtsustatud nõuetele uute investeerimisfondide asutamine ning suurenema ka Eesti fondisektori konkurentsivõimelisus võrreldes teiste riikidega (eelkõige naaberriikidega). Teiselt poolt peaks suurenema ka investorite valikuvõimalused erinevatesse investeerimisfondidesse investeerimisel, suurendades sellega välisinvesteeringuid, riigi maksutulu ja uute töökohtade arvu. Konkreetsete numbrilised mõjud loodetakse aga välja selgitada edaspidises mõjuanalüüsis.

Tegevuskava järgi toimub kuni kevadeni uue eelnõu koostamine ning kõigi huvitatud osapooltega arutelude läbiviimine ning vähem kui aasta pärast sügisel loodetakse valminud eelnõu saata Riigikogusse. Taoline seaduse muutmise kava koostamine ja eelnev arutamine aitab kindlasti kaasa sellele, et uus seadus tuleb võimalikult kõiki osapooli arvestav ning muudatusi ei tehta ootamatult. **T**

Uue seadusega peaks ühelt poolt suurenema tänu paindlikkusele ning lihtsustatud nõuetele uute investeerimisfondide asutamine ning suurenema ka Eesti fondisektori konkurentsivõimelisus võrreldes teiste riikidega (eelkõige naaberriikidega). Samuti peaks suurenema investorite valikuvõimalused erinevatesse investeerimisfondidesse investeerimisel, suurendades sellega välisinvesteeringuid, riigi maksutulu ja uute töökohtade arvu.

Kavaga on võimalik tutvuda Kaubanduskoja veebilehel www.koda.ee/?id=1300 ning oodatud on kõik kommentaarid.

MART KÄGU

Politiikajuhtumise- ja õigusosakonna jurist

Dokumendi *apostille*'ga kinnitamine muutub notari ametitoiminguks

Milleks dokumendi *apostille*'ga kinnitamine (apostilleerimine) üldse vajalik on?

Kui isik, olgu ta siis ettevõtja või tavakodaniku rollis, soovib ühe riigi asutuse poolt väljastatud dokumenti kasutada teises riigis ametliku dokumendina, on üldjuhul vaja tõendada selle dokumendi ehtsust. Üheks levinumaks võimaluseks seda teha on dokument *apostille*'ga kinnitada. Näiteks Eestis väljastatakse aastas veidi vähem kui 10 000 *apostille*'i.

Apostilleerimisest tuleb eristada dokumendi legaliseerimist, mis täidab sisuliselt sama eesmärgi. Dokumendi legaliseerimine on vajalik juhul, kui riik, kus soovatakse dokumenti kasutada, ei ole liitunud apostillikonventsiooniga (Välisriigi avaliku dokumendi legaliseerimise nõude tühistamise konventsioon) või, kui selle riigiga pole Eestil sõlmitud õigusabilepingut.

Apostilleerimisele kuuluvad üksnes avalikud dokumendid. Avalik dokument on ametiasutuse või ametisiku (nt notar, kohtutäitur, vandetõlk) poolt väljaantud dokument (sh ametliku registri väljavõte). Muid

dokumente tuleb käsitleda eradokumentidena ja neid ei apostilleerita. Välistada ei saa siiski olukorda, et eradokument ja avalik dokument moodustavad ühe terviku – nt eradokumentidele teeb notar märke allkirja õigsuse või vandetõlke tõlke õigsuse kinnituseks. Sellisel juhul saab neid kinnitusmärke apostilleerida.

Apostille'i tähendus ja kasutamine

Kui dokument on *apostille*'ga kinnitatud, siis tunnustatakse selle ehtsust kõigis teistes apostillikonventsiooniga liitunud riikides ilma muude lisaformaalsusteta. Samas tuleb rõhutada, et üks asi on dokumendi ehtsuse tunnustamine, kuid teine asi on selle dokumendi praktiline kasutamine soovitud riigis. Ühe riigi dokumendi teises riigis kasutamiseks võib olla ka lisatingimusi. See tuleneb sellest, et igas riigis kehtivad omad reeglid näiteks keelte kasutamise suhtes. Kui Eestis kinnitatakse siin väljaantud eesti-keelne dokument *apostille*'ga, siis on see küll teise riigi asutustele tõenduseks dokumendi ehtsuse kohta, kuid suure tõenäosusega läheb vaja veel ka dokumendi tõlget. Selleks tuleb üldjuhul vandetõlgi

poole pöörduda. Apostilleerimise puhul tuleb silmas pidada seda, et *apostille* tunnustus kinnitab dokumendil oleva allkirja, pitseri või templi ehtsust ning dokumendile allakirjutatud isiku pädevust, kuid ei kinnita dokumendi sisu õigsust. Seega tuleb igal konkreetsel juhul välja selgitada, mis dokumendid on vaja vormistada ja *apostille*'ga kinnitada, et isik saaks ühes riigis väljastatud dokumente kasutada eesmärgipäraselt teises riigis.

Kuhu tuleb pöörduda dokumendi apostilleerimiseks?

Praegu kehtivate õigusaktide järgi tuleb lähtuda sellest, millise ministeeriumi vastutusalasasse asjaomase dokumendi väljaandja kuulub ja vastavalt sellele pöörduda kas Haridus- ja Teadusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi või Välisministeeriumi poole. Mõnel juhul on vaja ühe dokumendiga isegi kahe ministeeriumi poole pöörduda. Selline „tööjaotus” on praktikas pahatihti segadust külvanud ja nii mõnigi kord on pöördutud vale ministeeriumi poole. Eelkirjeldatud olukorda muudab alates 2010. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkav notariaadiseaduse uus redaktsioon.

Eelnimetatud kuupäevast alates muutub dokumentide apostilleerimine notari ametitoiminguks, st notarid saavad endale ainupädevuse seda toimingut teha. Vastav muudatus on tervitatav eelkõige seetõttu, et isiku jaoks, kes soovib dokumenti *apostille*'ga kinnitada, muutub vastava kinnituse saamine lihtsamaks ja tõenäoliselt ka kiiremaks. Viimast tingib juba ainuüksi see asjaolu, et isik võib dokumendi apostilleerimiseks pöörduda temale kõige lähemal asuva notari poole.

Apostilleerimise toiming notari juures

Notariaadiseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas rõhutatatakse, et notar ei saa kinnitada enda poolt tõestatud või kinnitatud dokumendil olevat enda allkirja ega pitsatijäljendit. *Apostille*'i mõte seisneb selles, et üks (vastava pädevusega) isik kinnitab teise (vastava pädevusega) isiku antud allkirja õigsust ja seda, et selline ametiisik tõepoolest on olemas. Kui üks ja sama isik kinnitaks nii dokumendi kui ka sellele lisatava *apostille*'i, muutuks selle dokumendile lisamine sisuliselt mõttetuks. Tegemist oleks sellisel juhul iseenda kontrollimisega. Apostillikonventsiooni mõte

Alates 2010. aasta 1. jaanuarist muutub dokumentide apostilleerimine notari ametitoiminguks, st notarid saavad endale ainupädevuse seda toimingut teha. Muudatus on tervitav eelkõige seetõttu, et isiku jaoks, kes soovib dokumenti *apostille*'ga kinnitada, muutub kinnituse saamine lihtsamaks ja tõenäoliselt ka kiiremaks, kuna ta võib pöörduda selleks temale kõige lähemal asuva notari poole.

seisneb selles, et dokumendid kontrollitakse formaalselt üle ja selle kontrolli kohta antaksegi tunnistus (*apostille*). Nimetatud kontroll on võimalik, kui dokumenti vaatleb riigi poolt määratud pädev isik, kes ei ole seesama isik, kes dokumendi väljastas.

Eelmainitud seletuskirjas juhitakse siiski tähelepanu sellele, et kui mitmel notaril on ühine büroo, siis on võimalik toimida nii, et üks notar kinnitab *apostille*'ga teise samas büroos tegutseva notari poolt koostatud dokumendi. Selline lahendus ei kujuta ohtu dokumendi apostilleerimise usaldusväärsusele eelkõige just seetõttu, et iga notar vastutab oma toimingute eest ise. Kahtlemata on eelkirjeldatud viisil toimimine mõistlik ja mugav ka dokumendi apostilleerimist sooviva isiku jaoks.

Notari juures dokumendi kinnitamine *apostille*'ga hakkab maksma mõnevõrra rohkem kui praegu, st 230 krooni asemel 350 krooni. Tasu suurenemist põhjendatakse mainitud seletuskirjas vajadusega arendada apostilleerimiseks vajalikku infosüsteemi, kus hakkavad olema pädevate isikute allkirja- ja pitserinäidised. **T**

Välisministeerium: Ülevaade investeringute kaitse lepingutest

KAIRI SAAR

*Välisministeeriumi rahvus-
vabalise koostöö büroo direktor*

Riigid sõlmivad kahepoolseid investeringute soodustamise ja kaitse lepinguid stabiilse investeerimiskliima tagamiseks ja seeläbi vastastikuste ärisidemete tihendamiseks ja hõlbustamiseks. Ehkki iga leping on unikaalne, järgivad kõik sarnaseid põhimõtteid. Käesolev artikkel keskendubki printsiipidele, mis kajastuvad kõikides Eesti sõlmitud lepingutes.

Võrdse kohtlemise põhimõte

Üheks investeringute kaitse lepingute alustalaks on võrdse kohtlemise rakendamise kokku leppimine. See tähendab, et lepingupooled kohustuvad kohtlema teise poole investoreid samamoodi kui oma riigi või mistahes muu riigi investoreid, lähtudes alati sellest, kumb neist on asjaomasele investorile soodsam. Üheski Eesti sõlmitud lepingus ei ole ette nähtud erisoodustuste või eritingimuste andmist.

Võrdse kohtlemise põhimõttest lähtutakse ka hüvitiste maksmisel, näiteks sundvõõrandamise puhul või rahutuste tagajärgede likvideerimisel. Lepingupooleks olev riik ei tohi oma riigi ettevõteteid eelistada ning kui kohalikele ettevõtjatele

määratakse suuremad kompensatsioonid kui lepingupartneri investorigele, siis on tegemist lepingu tingimuste rikkumisega. Kahe riigi vahel sõlmitud investeringute kaitse leping reguleerib vaid hüvitistega seonduvat ega välista poliitiliste riskide (sundvõõrandamine, revolutsioon, erakordsete meetmete rakendamine) realiseerumist.

Ehkki leping näeb ette teise lepingupoole investorite samamoodi kohtlemist kui mistahes muu riigi investorite, seab leping samas teatud piirangud. Võrdse kohtlemise printsiipi ei pea rakendama kui soodsamad tingimused tulenevad majandus- või tolliliidust või kehtivad maksundust puudutava lepingu kohaselt. Praktikaks tähendab see seda, et ehkki Eestil on näiteks Ukrainaga sõlmitud investeringute kaitse leping, ei pea Eesti laiendama Ukraina investoritele tingimusi, mis kehtivad ELi investoritele, kuna need tulenevad majandus- ja tolliliidu liikmelisusest. Samuti kehtivad topeltmaksustamise vältimise lepingute tingimused vaid lepingu sõlminud riikide vahel.

Investeringute kaitse leping ei vabasta investoreid kohalike õigusaktide täitmisest. Vastupidi, lepingus

rõhutatakse korduvalt, et kõik tegevused (näiteks firma loomine, lubade väljastamine, ülekanded jne) peavad toimuma kooskõlas selle poole õigusaktidega, kus investering tehti. Lepingus võib olla märgitud, et investori juhatuse asukoht peab asuma selle lepingupoole territooriumil, kust investering tehti või et seal peab toimuma oluline osa tema äritegevusest. Antud säte on lepingusse lisatud selleks, et vältida postkastifirmade hagnosisid ehk näiteks olukordi, mil ettevõtja teeb teises riigis investeringu, kuid kuna tema koduriigil ei ole antud riigiga sõlmitud investeringute kaitse lepingut, asutab ta riilifirma mõnes sellises riigis, millel on leping sõlmitud, ning hakkab oma kodumaalt tehtud investeringu huve kaitsma hoopis muu riigi kaudu, millega temal ja ta äritegevusel seos puudub.

Vaidluste lahendamine

Olulise elemendina loob leping võimalused vaidluste lahendamiseks. Ette nähakse eraldi protseduur vaidluse lahendamiseks siis, kui osapoolteks on investor ja riik, kuhu investering on tehtud, ning siis, kui vaidlevad lepingu osapooled, ehk kaks riiki. Riikidevahelise vaidluse puhul on tegemist lahkarvamustega

lepingu tõlgendamisel, investor seda tüüpi vaidlust algatada ei saa.

Kui investor leiab, et riik, kus ta on investeringu teinud, on rikkunud lepingu tingimusi – näiteks ei ole kohelnud välisinvestorit võrdselt oma riigi ettevõtjatega – siis on tal võimalik asuda olukorda lahendama investeringute kaitse lepingu sätete kohaselt. Reeglina näeb leping ette, et kõigepealt tuleb püüda vaidlust lahendada rahumeelselt ja kui see ei õnnestu (tavaliselt nähakse läbirääkimisteks ette pool aastat) võib pöörduda kohtusse. Ka siis kui leping seda otsesõnu ei nõua, on soovitatav selle riigi esindajale, kus probleem tekkis, asjaoludest kirjalikult teada anda. Teates võiks olla toodud andmed investori kohta, viide rikutud lepinguartiklile, ülevaade olukorrast ning rikkumisest ja märgitud soovitatav lahendus või kompensatsioon. Kirjaliku teate edastamine märgib ka üheselt aja, mil küsimus tõstatati ning hakati otsima rahumeelselt lahendust. See tuleks edastada vastava riigi välisinvesteringutega tegelevale üksusele, soovitatav on saata koopia ka mõlema riigi Välisministeeriumitele. Õige aadressaadi leidmisel saab aidata ka Eesti saatkond vastavas riigis.

Kui läbirääkimised nurjuvad, on investoril võimalik pöörduda kohtu poole. Investeringute kaitse lepingud näevad ette võimaluse pöörduda selle riigi kohtu poole, kus investering tehti või rahvusvahelisse arbitraaži. Valik on investorile lõplik, kui otsus kohtu osas on langetatud, siis samas küsimuses muu lepingus ette nähtud kohtu või arbitraaži poole pöörduda ei saa. Eeldatakse, et investor tunneb piisavalt selle riigi olusid, kus investering on tehtud (kohtu erapoolikus, seadusandluse läbipaistvus jne), et suudab valida endale sobivaima vaidluse lahendamise võimaluse.

Investeringute kaitse lepingud sõlmitakse reeglina pikaks ajaks, tavaliselt saab neid tühistada kümneaastaste (mõnel juhul ka viieaastaste) ajavahemike järel. Selleks, et investoritele säiliks stabiilne investeerimiskliima, kehtivad lepingus ette nähtud tingimused lepingu tühistamise hetkeni tehtud investeringutele reeglina veel 10 aastat. Harilikult sisaldub lepingus säte, mille kohaselt lepingu tingimused laienevad investeringutele, mis ühe lepingupoole investorid on teise lepingupoole territooriumil lepingu sõlmimise hetkeks teinud. Samas ei laiene lepingu tingimused ühelegi lepingu sõlmimise hetkeks esile kerkinud või lahendatud vaidlusele või nõudele. Seega ei saa investor nõuda oma juhtumi taasavamist ning uut läbivaatust lähtuvalt vastasõlmitud lepingust.

ELis laiendatakse Lissaboni lepinguga ELi ühise kaubanduspoliitika ulatust ja esmakordselt sätestatakse välismaised otseinvesteringud liidu ühise kaubanduspoliitika osana (artikkel 206 ja artikli 207 lõige 1). Sel juhul oleks ELi ainupädevus ka ühtne investeerimispoliitika nagu juba on kaubandus- või põllumajanduspoliitika. Millises vormis pädevuse üleminek toimub ei ole veel lõplikult selge, kuid kindlasti peetakse esmajoones silmas investorite huvide kaitstuse tagamist, st ühtegi olemasolevat kahepoolset lepingut ei lõpetata enne, kui ELi poolt sõlmitud sarnast kaitset pakkuv leping on jõustunud. **T**

Eesti kehtivad investeringute kaitse lepingud leiab Välisministeeriumi veebilehel olevast välislepingute andmebaasist <http://vlepingud.vm.ee/et>.

Rohkem läbipaistvust siseturul läbi koostöö EL äriregistrite vahel

JULIA MALEV

Poliitikakujundamise- ja õigusosakonna nõunik

Usaldusväärne informatsioon potentsiaalse partneri kohta on oluline, kuid selle hankimine võib osutada kulukaks, kui näiteks kasutada eraettevõtet, mis pakub taustauuringuteenust. Usaldusväärset informatsiooni on võimalik otsida ka vastava riigi äriregistrist. 18 Euroopa äriregistrit (Austria, Belgia, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Läti, Leedu, Luksemburg, Holland, Sloveenia, Rootsi, Hispaania, Ühendkuningriik, lisaks mõned teised riigid) osaleb koostöövõrgustikus, mis haldab Euroopa Äriregistrit (European Business Register, www.rik.ee/e-ariregister/ebt), kuid selle kasutamine eeldab abonentlepingu sõlmimist ning ettevõtete andmete väljastamine on tasuline.

Äriregistrite vastutusala ja pakutavad teenused erinevad riigiti, kuid miinimumstandardid on tagatud EL tasemel, nimelt alates 1. jaanuarist 2007 peab iga liikmesriik haldama elektroonilist äriregistrit (direktiiv 2003/58/EC). Samas, informatsiooni otsimiseks peab ettevõtja kasutama vähemalt 27 erinevat äriregistrit (mõnes liikmesriigis on kasutusel lisaks regionaalsed äriregistrid), mis on reeglina riigikeeles. See raskendab asjaajamist lisaks siis, kui soovitakse luua filiaal või registreerida ettevõtte teises liikmesriigis. Üheks lahenduseks on pakutud

ühisligipääsu, teiseks keskandmebaasi loomist.

Euroopa Komisjoni hinnangul on ametliku informatsiooni kättesaadavus teiste riikide ettevõtete kohta puuduv lüli EL siseturu arendamisel. Äriregistrite suurendatud koostöö teenib Komisjoni silmis kahte eesmärki: üheks on juurdepääs informatsioonile, teiseks ülepiirilised toimingud nagu firmade liitumine, maksuüuetuks tunnistamine jne.

Küsimuseks jääb liikmesriikide ametiasutuste roll, kuna Komisjon soovib hinnata, kas piisab juba olemasoleva koostöövõrgustiku (Euroopa Äriregistri, IMI vms) edasisest arendamisest või on vajalik n-ö keskasutuse loomine, mis hakkab haldama ja kontrollima informatsiooni.

4. novembril käesoleval aastal alustatud avalik konsultatsioon võtab arvesse nii üksikisikute, organisatsioonide kui avalike asutuste arvamust Rohelise Paberi (http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2009/interconnection_of_business_registers/green_paper_en.pdf) ettepanekute kohta. Konsultatsioon kestab kuni 31.01.2010 ning rohkem informatsiooni leiab Komisjoni kodulehelt: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2009/interconnection_of_business_registers_en.htm. **T**

Tulevikuinternet teeb Euroopa süsteemid nutikaks ja tõhusaks

Autodest ummistumata teed, energia parem ja tõhusam tarnimine ning moodsad raviteenused on tavalised näited sellest, mida võimaldab tulevikuinternet – vastava strateegia abil astub Euroopa nutikate internetistatud infrastruktuuride väljatöötamise eesliinile. Tulevikuinterneti abil ühendatakse niisugused füüsilised objektid nagu autod või mobiilseadmed infrastruktuuridega (näiteks liikluskorraldussüsteemid), nii et reaajas on võimalik nende töö ja tõhususe parandamiseks kasutada massiivseid andmehulki. 28. oktoobril avalikustatud Euroopa Komisjoni strateegias esitatakse riikide valitsustele ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektorile üleskutsed kasutada kasvavat nõudlust innovatiivsete internetirakenduste järele ära selleks, et muuta „nutikaks“ juba olemasolevaid süsteeme nagu näiteks tervishoiusüsteem, energia võrgud või liikluskorraldus.

Euroopa Komisjon andis loa riigiabiks põllumajandustootjatele

28. oktoobril vastuvõetud otsusega andis Euroopa Komisjon liikmesriikidele loa maksta põllumajandustootjatele riigiabina kuni 15 000 euro suurust ühekordset toetust. Otsus on osa piimatootjate olukorra leevendamisele suunatud meetmetest, kuid rakendub ka teistele põllumajandussektoris tegutsevatele tootjatele. Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Mariann Fischer Boel ütles: „Liikmesriikidele võimaluse andmine riigiabi maksmiseks peaks aitama ületada põllumajandustootjate tõsisemaid sularahakäibega seotud probleeme.“ „Usun, et selle lisamine

Euroopa Liidu tasandil pakutavatele meetmetele aitab meie piimatootjatel väljuda praegusest keerulisest olukorrast,“ lisas ta. Riigiabi summas kuni 15 000 eurot ettevõtja kohta võib liikmesriik anda kuni 2010. aasta lõpuni. Sellest summast tuleb maha arvestada alates 2008. aasta algusest tootjal juba saadud iga-aastane väheste tähtsusega abi. Kõnealuse uue rahastamisvahendi alusel kehtestatud abikavad peavad olema avatud kõigile esmatootjatele ning täiendama liikmesriikide poolt juba kehtestatud muid üldisi kriisimeetmeid.

Varsti saab otsekorraldusega maksta arveid mistahes ELi riigis

Sel kuul käivitus ELi uus kava, mis võimaldab klientidel maksta otsekorraldusega oma kodupanga kaudu arveid mistahes ELi riigis. Kõik euroalasse kuuluvad pangad peavad piiriülese otsekorralduse kasutusele võtma 2010. aasta novembriks. Euroalasse mittekuuluvatel pankadel on sellega aega 2014. aasta novembrini. Arengust saavad eelkõige kasu võõrsil viibivad tudengid, pensionärid ja suvekodude omanikud. Varem said otsekorraldust kasutada vaid kliendi pangaga samas riigis asuvad ettevõtted, kuid uue kava alusel saavad nüüd enam kui 2500 panka pakkuda otsekorraldust piiriülesest. Otsekorraldusega säästetakse pangakliente rahaülekandest või maksete teostamiseks vajalike tšekkide väljakirjutamisest. Tavaliselt kasutatakse otsekorraldust selliste korduvate teenuste eest tasumiseks nagu kommunaalkulud, telefoniarved ning ajakirjanduse tellimine. Eurooplased saavad juba praegu kasutada oma deebetkaarte sularaha väljavõtmiseks teistes ELi liikmesriikides. Järgmiseks sammuks võiks olla piiriülene deebetkaardiga ostmise võimalus. Lõpptulemusena peaksid kliendid saama võimaluse piirduda

vaid oma kodupanga arvelduskonto ning ühe pangakaardiga, et teostada kõiki pangatehinguid mis tahes ELi liikmesriigis. Lisaks ELi 27 liikmesriigile osalevad programmis Island, Norra, Šveits, Liechtenstein ja Monaco.

Euroopa Komisjon kavatses parandada toiduainete tarneahelat

Euroopa Komisjon leppis kokku teatistes, mille eesmärk on parandada toiduainete tarneahela toimimist Euroopas. Põllumajandusliku tooraine hiljutine järsk hinnalangus ja toiduainete jätkuvalt kõrged hinnad on tekitanud küsimusi selle Euroopa majanduses olulisel kohal asuva majandussektori tõhususe suhtes. Tarneahelas osalejate kaubandussuhete parandamine on oluline samm tarneahela tõhustamise suunas, mis tooks lõppkokkuvõttes kasu nii kõigile tarneahelas osalejatele kui ka tarbijatele. 28. oktoobril avaldatud teatis sisaldab nii liikmesriikide kui ka ELi tasemel konkreetseid poliitika-meetmeid toiduainete tarneahela toimimise parandamiseks Euroopas. Komisjoni ettepanekute järgi tuleb edendada jätkusuutlikke ja turupõhiseid suhteid toiduainete tarneahela sidusrühmade vahel, suurendada toiduainete tarneahela läbipaistvust ja edendada toiduainete siseturu integratsiooni ja toiduainete tarneahela kõikide sektorite konkurentsivõimet.

Euroopa Komisjon hakkab välja selgitama Euroopa 2012. ja 2013. aasta rohelist pealinna

Taaskord on hakatud välja selgitama linnu, mida nimetada järgmisteks Euroopa rohelisteks pealinnadeks. Tallinna eestvedamisel loodud Euroopa roheline pealinna auhinnaga tunnustatakse linnu, mis on kesk-

konnasõbralike linnaasumite esirinnas. Käesoleva aasta alguses nimetati 2010. aasta Euroopa rohelisteks pealinnaks Stockholm ja 2011. aasta linnaks Hamburg. Nüüd otsitakse linnu, kellele anda see auväärne tiitel 2012. ja 2013. aastal. Iga-aastase auhinna eesmärk on aidata Euroopa linnadel muutuda atraktiivsemaks ja tervislikumaks elukeskkonnaks. Kõik ELi linnad, kus on rohkem kui 200 000 elanikku, võivad nüüd taotleda Euroopa roheline pealinna tiitlit 2012. ja 2013. aastaks. Konkursil võivad osaleda ELi 27 liikmesriiki, kandidaatriigid (Türgi, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik ja Horvaatia) ning Euroopa Majanduspiirkonna riigid (Island, Norra ja Liechtenstein).

Läänemere teadusinvesteeringuteks 50 miljonit eurot

Euroopa Komisjon tegi ettepaneku toetada Läänemere teadusuuringuid 50 miljoni euroga. Toetus hõlmab kaheksa Läänemere-äärse liikmesriigi, sealhulgas Eesti teadusinvesteeringuid. Kogumaksumusest, 100 miljonist eurost, katab Euroopa Liit pool. Raha suunatakse peamiselt keskkonnauuringutesse. Läänemerd ja selle rannikut mõjutavad üha enam reostus, kliimamuutus, hapestumine, loodusvarade ülekasutamine ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine. Euroopa Komisjoni teadusvolinik Janez Potočnik ütles: „Läänemeri on silmitsi tõsiste nii looduslike kui ka inimtegevusest põhjustatud raskustega. Teadusuuringud ei ole mitte üksnes ökoloogiliste ja sotsiaal-majanduslike probleemide lahenduse võti, sellega pannakse alus ka Läänemere maade konstruktiivsele koostööle.“ Ühise teadusprogrammiga BONUS-169 integreeritakse kaheksa Läänemere-äärse riigi teadustegevus, et suurendada Läänemere piirkonna teaduspotentsiaali ja tagada piirkonna säästvam areng. **T**

Suurim mess Põhja-Hollandis

3.-4. novembril toimus Gröningenis mess Põhja-Hollandi promotsioonipäevad „Promotion Days for the Northern Netherlands” või hollandi keeles „Promotiedagen Noord Nederland”.

PETER GORNISCHEFF
Teenuste direktor

Tegemist on Põhja-Hollandi kõige suurema ettevõtlusmessiga, kus on esindatud kõikvõimalikud sektorid alates konsultatsioonifirmadest kuni ehituse ja autotööstuseni. Messil oli esindatud ligi 700 eksponenti, kelle seas olid nii kohalikud kui ka Põhja-Hollandis kanda kinnitanud rahvusvahelised ettevõtted. Messikülastajate arvuks hinnatakse kokku ligi 50 000 inimest. Kuigi messi eksponendid esitlesid ennast peamiselt kohalikus keeles ning ettevõtetel väljastpoolt Põhja-Hollandit stendiga osaleda ei võimaldata (va üksikud erandid) on messi külastamine parim võimalus leida endale Hollandist koostööpartner, klient, eksportija, impordija

või investor. Tegemist on väga intensiivse messiga, mis kestab hommikul kella 10.00-st õhtul 22.00-ning kus toimusid temaatilised esitlused ning erinevad *networking*-tüüpi kohtumised.

Messil oli eraldi ala ka riiklike esinduste tarvis. Oma stendidega olid kohal Soome, Rootsi, Norra, Taani, Leedu, Venemaa, Saksamaa ja ka Eesti. Eestit esindasid Välisministeerium, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoda. **T**

Täpsem info messi kohta:
www.promotiedagen.nl.

▲ Margus Solnson (Välisministeerium), Riina Leminsky (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus) ning Peter Gornischeff (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda) Eesti messiboksis.

TIINA TŠATŠUA
EBSi õppejõud

F rakk

Kus kanda: Eriti pidulik vastuvõtt või tähtsündmus, akadeemiline tseremoonia. Kutsel märged: frakk, *frac, evening dress, white tie*.

Ülikond:

- siidlameest reväär või sallkraega must sabakuub,
- nõöbid kaetud atlasse-siidiga, sarnaselt kraega,
- pükstel siidlampassid.

Vest: Reeglina valge, akadeemilisel tseremoonial must.

Särk: Valge frakisärk, spetsiaalse piduliku püstkrae ja tugevdatud maniskiosaga. Topeltkätised ja luksuslikud pärilmutternõöbid.

Lips: Valge kivilips peenest puuvillpikeest. Akadeemilisel tseremoonial must.

Sokid: Luksuslikud, mustad, pikad ja siidjast materjalist.

Kingad: Mustad nahktallaga lakkkingad.

Nõuandeid:

- Fraki juurde kuulub valge siidtaskurätt rinnataskus.
- Kui kantakse aumärke, siis rinnarätti ei lisata.
- Kui kutsekaardil on asjakohane märged, siis sobib fraki juurde kanda aumärke.
- Frakiga ei kanta käekella, vaid spetsiaalset rinnauuri.
- Püksid istuvad paremini, kui kanda neid traksidega.
- Vesti ja kuue alläärte asetus sõltub kandja figuurist, üldjuhul on kena, kui vesti serv kuue alt liiga suures ulatuses ei piilu ja on nähtav eestvaates.
- Frakki võib asendada tumeda ülikonnaga, soovitatavalt mustaga.

Nõuandeid daamile:

- Daam kannab pikka õhtukleiti. Elegantne on kõikvõimalik, eelistatult käsitsi valmistatud dekoor, hoogsad seljapaljastused, pikad lõhikud jms.
- Kleit on täispikk.
- Käekell ei sobi.
- Pikki kindaid võib kanda paljastatud õla või varrukateta kleidi juurde. Ehete lisamisel kätele tuleb sel juhul olla ettevaatlik.
- Ridikul on imeväike ja pidulik, spetsiaalselt valmistatud või valitud tualeti juurde. Võib olla valmistatud kleidi kangast.
- Traditsioonilisel kuulus gala-kleidi juurde ka üles pandud soeng. Ehkki praegu pole see enam reegel, on see siiski üks kindlamaid mooduseid mõjuda elegantset ja väärikalt.
- Kantakse ainult hinnalisi ja ehtsaid ehteid.
- Õhtukleidi asemel võib selga panna ka rahvarõivad.

Smoking

Kus kanda: Pidulikud sündmused algusega pärast kella 18.00 – esietendused, õhtusöögid, kokteilipeod jms. Smokingut ei kanta päeval üritusel ega akadeemilisel tseremoonial. Kutsel märged: *smoking, cravate noire, tuxedo, dinner jacket, black tie*.

Ülikond:

- siidlameest reväär- või sallkraega ühe- või kaherealine pintsak;
- nõöbid kaetud samuti atlasse-siidiga;
- pükstel siidlampassid;
- värv: must, tumehall, tumesinine, tumeroheline või valge ehk troopikasmoking.

Riietus pidudel ja vastuvõttudel

Vest: Vest või drapeeritud vöö ehk *cummerbund* on must või kihilipsuga sama tooni, sobib ka mustri- ja sel juhul on lips ja vöö samast kangast. Soovitatav valida kooskõlas daami tualetiga, võib olla valmistatud luksuslikust kleidikangast. Korraga kantakse ühte: kas vesti või vööd.

Särk:

- valge, soovitatavalt püstkrae ja katteliistuga,
- ehisnööpidega kinnise või katteliistuga, tihti ka plisseeritud rinnaesisega,
- topeltmansetid ja mansetinööbid.

Lips: Must või vesti värvi kihilips või rosett (valmis sõlme- ja lips).

Kingad: Soovitatavalt mustad lakkkingad.

Nõuandeid:

- Rinnataskus võib kanda valget või lipsu värvi taskurätti, mis korralikult siledaks voldituna tohib taskust paista vaid umbes 1 cm ulatuses.
- Smokingu juurde ei ole sobiv kanda aumärke. Seepärast ei sobi smoking ka tähtsale vastuvõtule.
- Särgi kraetiivad tuleb sättida täpselt lipsu taha. Kui lipsu ja krae korrektse asendis hoidmine valmistab raskusi, on otsustarbekas eelistada pisut laiemat kihilipsu. Enamasti aga seostatakse kitsama lipsuga elegantsi ja elitaarsust, sest taolise lipsu veatu kandmine nõuab teatavat kogemust.
- Smokingut võib asendada *spencer* – puusajooneni ulatuv lühike pidulik pintsak, mida täiendavad smokinguga sarnased lisandid.

Erandiks see, et pintsak ja püksid võivad olla eri värvi. *Spencer* on sageli ka teenindajate rõivaks pidulikel vastuvõttudel.

- Smokingut võib asendada tume ülikond.

Nõuandeid daamile:

- Daam kannab pikka või lühikest õhtukleiti, lubatud on paljastatud õlad ja avar dekoltee.
- Tohib kanda ka kostüümi, kui see on valmistatud luksuslikust, hinnalisest materjalist.
- Ridikül on väike, harmoneerudes kingade ning kleidi koloriidi ja materjaliga.
- Efektseid, hiilgavad ja hinnalised ehted on omal kohal.

Tume ülikond

Kus kanda: Kandmisvõimalused on mitmekülgsed: pidulik vastuvõtt nii enne kui ka pärast kella 18.00. Näiteks lõunasöök, teatrietendus, ball vms. Kutsel märged: tume ülikond, *veston sombre, dark suit*.

Ülikond: Must, tumehall, tumesinine, ka peene mikrostruktuuri, tagasihoidliku triibu- või ruudumustriga. Pidulik tume ülikond on kvaliteetsest, hinnalisest materjalist.

Vest: Ülikonna ja daami rõivastusega harmoneeruv. Väga elegantne on ülikonnaga samast või sarnasest kangast vest. Vest võib ka puududa. Särk: Traditsiooniliselt valge, elevandiluu värvi või pastelset tooni. Pidulik puhul võiks valida topeltkäiste ja mansetinööpidega särgi. Päevasel üritusel on igati kohane ka värviline või must särk.

Lips: Eelistatult pikk lips, mis on valitud kooskõlas pintsaku, särgi ja vestiga ning daami tualetiga. Pidu-

likul puhul tuleks hoiduda suuremustrilisest lipsust. Kindlasti ei ole sobiv ka ükskõik kui ilusa välimusega polüesterlips. Tume lips heledal särgil lisab pidulikkust, kuid mustrita musta lipsu loetakse tavaliselt leinalipsuks. Õigesti seotud lips lõpeb alati pükste vööpandla keskel, stiilsel mehel ei tohi see olla pikem ega lühem! Kaunistusnööbi ja katteliistuga piduliku särgi puhul võib lips puududa. Kingad: Mustad, tagasihoidlikud, nahktallaga kingad.

Nõuandeid:

- Tumeda ülikonna juurde pole üldiselt tavaks kanda aumärke.
- Särgi tooni (enamasti valge) taskurätt rinnataskus sobib vaid väga piduliku sündmuse puhul, näiteks siis, kui tume ülikond asendab frakki. Enamasti seda ei lisata.
- Tume ülikond võib edukalt asendada frakki ja smokingut, kuid tumedat ülikonda ei asendata fraki või smokinguga.

Nõuanded daamile:

- Olenevalt sündmuse pidulikkusest võib kanda lühikest õhtukleiti, pikka õhtukleiti või kostüümi (ka püksikostüümi). Päevasel ajal ei maksa sügava dekoltee ega paljaste õlgadega üle pakkuda.
- Daami tualett võiks värvilt harmoneeruda saatja lipsu, särgi või ka ülikonna tooniga. Paari terviklik välimus mõjub alati sümboolselt.
- Kott näitab kõige selgemalt ürituse pidulikkust. Sobib väiksem elegantne ridikül, mis võib olla efektseks aktsendiks, kui kantakse tagasihoidlikke ehteid, või märkamatuks lisandiks, kui domineerivad juveelid.

- Teine ja asjalik kott ei sobi ka tagasihoidlikumale vastuvõtule.
- Ehted valitakse vastavalt sündmuse iseloomule.
- Silmatorkavad ehted kuuluvad hilisõhtu ehk pärast kella 18.00 algava tseremoonia juurde.

Päevaülikond

Kus kanda: Kõikjal enne kella 18.00, kui kutsel ei ole märgitud teisiti.

Kutsel märged: enamasti puudub, *tenue de ville, informal*.

Ülikond: Pintsak ja püksid samast materjalist, kuid sobib ka kombineeritud tervik. Talvel on lubatud kõik tumedamad, tagasihoidlikumad toonid ja mustrid, suvel ka heledad toonid.

Vest, särk, lips: Võib vabalt kombineerida.

Kingad: Korrektsed ja mugavad. Paksutallalisi tänavakingi tasuks veidi pidulikuma sündmuse puhul vältida.

Nõuanded:

- Eeldusel, et paari riietus moodustab terviku, võib üsna julgelt kombineerida, sest reeglid on väga paindlikud.

Nõuanded daamile:

- Üldilme võiks olla asjalik: kleit, kostüüm vms.
- Ei sobi avar dekoltee, paljastatud õlad, kindad, hinnalised ja silmatorkavad ehted. **T**

Artiklis on kasutatud käsiraamatut „Etikett töö ja kodus“ (autorid: Tiina Tšatšua, Mari Lukas ja Kristina Herodes).

PIRET POTISEPP

Innovatsiooniaasta
partnersubete juht

Innovatsioon on tõendatult parim viis jätkusuutliku ja loomuliku kasvu saavutamiseks

12.-13. novembril toimus Tallinnas järjekorranumbrilt juba neljas Eesti Innovatsiooni Aastakonverents InnoEstonia 2009.

Tim Jones, Innovaro looja ning Future Agenda programmi juht, väitis, et innovatsioon on tõendatult parim viis jätkusuutliku ja loomuliku kasvu saavutamiseks. Selle väite tõestuseks võib vaadata kõikide Innovaro poolt esile tõstetud innovatsiooniliidrite majandusnäitajaid.

Võtmevaldkondade areng on kriitilise tähtsusega

Oma töös on Innovaro kindlaks teinud 5 võtmevaldkonda, mis võimaldavad ettevõtetel tippasemel konkurentsipüüa:

- konkreetne strateegiline tuum,
- kogemuste tõhus rakendamine,
- eeskujulik koostöö,

- lihtsad protsessid,
- asjakohane rollijaotus organisatsioonis.

Mida Tim Jones aga siinkohal eriti rõhutas, et head näitajad peavad olema kõigi viie nimetatud valdkonna puhul, mitte ainult ühes aspektis. Vajalik on seega ettevõtet näha tervikuna majanduse ökosüsteemis, mitte üksiküritajana.

„Lisaks kõigele sellele on veel vaja osata ette näha tulevikuarenguid ja järgmisi suuremaid väljakutsed/võimalusi,” meenutas ta saali kogunenud rohkearvulisele kuulajaskonnale. „Shell, IBM, Nokia jt oskavad neid asju väga hästi teha,” tõi ta näiteid eeskujulikest innovat-

siooniliidritest. Tim Jones, nagu paljud teisedki äriliidrid, tões oma ettekannet lõpetades, et kriisis tuleks näha võimalust.

Teedrajavate toodete taga on visionääridest ettevõtjad

Teine konverentsi peaesineja oli Werner Blessing, BIOMETRY.com looja ja juhatuse esimees, keda toovad Eestisse isiklikud kontaktid ning plaan tuua üheskoos Eesti turule innovaatiline kõrgtehnoloogiline toode – biomeetriline autentimissüsteem ComBiom.

Oma ettekandes keskendus Werner Blessing pigem sellele, kuidas innovaatiline toode sündis, ega püüdnud

toodet kuulajatele maha müüa. Ta tões, et tihtipeale ei ole uuenduslike toodete turuletoomine ning klientide leidmine lihtne, kuid samas pole see ka võimatu. Seepärast julgustaski ta eestlasi uusi novaa- torlikke tooteid looma ja turule tooma. Oma ettekande lõpetas Werner Blessing lootusrikkalt: „Loodetavasti suudame koosoleku lõpuks jõuda konkreetsete koostöökokkulepeteni Eesti partneritega ja avame ukse uue tehnoloogia maailma.” **T**

InnoEstonia 2009 konverentsi ettekannetega saab tutvuda veebilehel www.innoestonia.ee.

Tim Jones
InnoEstonia 2009 konverentsil
ettekannet pidamas.
(Pildi autor: Urmas Kamdron)

Tasuta ID-kaardi koolitused

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja projekti „Mentoripõhine e-õpe” raames viib BCS Koolitus alates juunikuust läbi tasuta koolitused kõigile ettevõtlikele inimestele.

- Kasutage võimalust saada oma töötajatele tasuta koolitus.
- Koolitus tuleb Teie ettevõttesse kohale!
- E-õppe materjalid nii eesti kui vene keeles.

Koolitus annab praktilised oskused e-keskkonnas olevate teenuste turvaliseks kasutamiseks ja ID-kaardiga või Mobiili-IDga digiallkirjastamiseks.

Käsitletavad teemad:

- turvaline autentimine,
- praktiline dokumendi allkirjastamine ID-kaardi või Mobiili-IDga,
- ülevaade olulisematest avalikest ja ettevõtete e-teenustest.

Koolituse õppevorm on mentoripõhine e-õpe. Koolitusklassis on kohal mentor-koolitaja, kes abistab küsimuste tekkimise korral. E-õppematerjal sisaldab videoklippe, teste ja praktilisi harjutusi ning on nii eesti- kui venekeelne. Mobiilne arvutiklass tuuakse Teie ettevõttesse kokkulepitud ajal

kohale, kui teil on vähemalt 40 inimest, kes soovivad läbida ID-kaardi koolituse. Koolitus võtab aega 2–4 akadeemilist tundi ja igaüks saab valida endale sobiva tempo. Ka üksikutel soovijatel palume oma soovist teada anda.

NB! Selleks, et koolituse käigus saaks praktiliselt läbi teha digiallkirjastamise, tuleb koolitusele kindlasti kaasa võtta ID-kaart või Mobiili-ID koos pin1 ja pin2-ga.

Koolitusele registreerumine toimub läbi ettevõtte kontaktisiku. Registreerimiseks saatke e-kiri aadressile ekoolitus@bcs.ee.

Lisainfo:

Piret Salmistu
Kaubanduskoja turundusdirektor
E-post: piret@koda.ee • Tel: 604 0060

Piret Elm
BCS Koolituse projektijuht/õpetaja
E-post: piret.elm@bcs.ee • Tel: 699 8155

24. novembril Kaubanduskojas venekeelne seminar

„Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite kasutamise võimalused ettevõtluse arendamiseks”

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab 24. novembril kell 10.00–15.00 Kaubanduskoja saalis (Toom-Kooli 17, Tallinn) seminari teemal „Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite kasutamise võimalused ettevõtluse arendamiseks”. Lektor on dr **Angela Melikhova**, ECOMEN instituudi prorektor, dotsent, õigus- ja raamatupidamisbüroo ABConsult OÜ jurist.

10.00–11.30 EL regionaalpoliitika ja selle prioriteetidid 2007-2013 aastateks. Struktuurifondid EL regionaalpoliitika finantsinstrumentidena. EL struktuurifondidest vahendite eraldamist reguleerivad õigusaktid. Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia aastateks 2007-2013.

11.30–11.45 Kohvipaus

11.45–13.15 EL struktuurifondide rahaliste vahendite jaotusmehhanism vastavalt toetatavatele valdkondadele. EL struktuurivahenditest toetatavad valdkonnad majanduskeskkonna arendamise rakenduskava raames. Mis on struktuuritoetus? Toetatavad valdkonnad. Kes ja kuidas võib saada EL struktuuritoetust.

13.15–13.30 Kohvipaus

13.30–15.00 EL struktuuritoetuse saamise võimalused ettevõtluse arendamiseks. Kuhu tuleb pöörduda eraettevõtluse arendamise struktuuritoetuse saamiseks. Nõudmised projektidele, mida finantseeritakse eraettevõtluse arendamise struktuuritoetusest.

Infopäeva osalemistasu on Kaubanduskoja liikmetele 450 krooni ja mitteliikmetele 900 krooni (hindadele lisandub käibemaks). Hinnas sisalduvad loengumaterjalid ja kohvipausid.

Lisainfo ja registreerimine:

LIDIA FRIEDENTHAL • Tel: 604 0077 • E-post: lidia@koda.ee
MARJU MÄNNIK • Tel: 604 0079 • E-post: marju.mannik@koda.ee

Seminar Tartus

„Majanduslik tõlgendamine maksustamisel ja maksukontrolli läbiviimine”

24. novembril Atlantise konverentsikeskuses (Narva mnt 2, Tartu)

Seminar toimub koostöös Advokaadibürooga Luiga Mody Hääl Borenius, lektoriteks on juhtivpartner Marti Hääl ja advokaat Egon Talur.

Ajakava:

- 10.00–11.30 Lubatud maksude planeerimine ja keelatud maksudest kõrvalehoidumine
- Aktuaalset majandusliku tõlgendamise põhimõtet: üldistavalt maksudest kõrvalehoidumisega seotud uuemast kohtupraktikast; maksudest kõrvalehoidumise ja maksude planeerimise eristamisest; näilike tehingute maksustamisest.
 - Kõrgema riskiga tehingud: mitterahaline sissemakse äriühingu kapitali; väärtapaberite ja kinnisasjade müük; töötasu ja dividendi eristamise vajadusest ja võimalikkusest; juhatuse liikme tasu ja juhtimisteenuste lepingud, töötajate motiveerimine optioonidega.
- 11.30–12.15 Lõuna
- 12.15–13.45 Maksukontroll ja selle edukas läbimine
- Maksukontrolli läbiviimine: maksude kontrollimise etapid – kontrolli alustamine ja selleks valmistumine, infovahetus, kontrolli lõpetamine, vastuväidete esitamine ning maksukohustuslase võimalused igas etapis aktiivselt osaleda.
 - Menetlusosaliste õigused ja kohustused maksukontrolli läbiviimisel: õiguste kasutamine ja kohustuste täitmine kui võimalus kontrolli kulgu ja tulemust hiljem mõjutada; praktilised näited enda huvide kahjustamise võimalikkusest ning selle vältimine.
 - Menetlustes osalemine muudel juhtudel ning võimalikud kaasnevad ohud maksukohustuslasele.
- 13.45 Seminari lõpetamine, küsimused

Seminari osavõtutasu on Kaubanduskoja liikmetele 500 krooni, mitteliikmetele 1000 krooni. Hindadele lisandub käibemaks. Hinnas sisalduvad materjalid, lõuna ja kohvipausid.

LUIGA MODY HÄÄL BORENIUS

Lisainfo ja registreerimine:

Kaubanduskoja Tartu esindus
Tel: 744 2196 • E-post: tartu@koda.ee

Eesti ettevõtjate ärivisiit Kaunasesse

19.–20. novembril

Eesti saatkond Vilniuses ja Leedu saatkond Tallinnas korraldavad 19.-20. novembril Eesti ettevõtjate ärivisiidi Kaunasesse. Kahepäevase visiidi raames on planeeritud kohtumised Kaunase linnavalitsuses, Kaubanduskojas, Põllumajandus-Kaubanduskojas, kontaktkohtumised ettevõtjatele ning kohalike ettevõtete, Kaunase Ülikooli juures asuva Technopolise ja Kaunase vabamajandustsooni külastamine.

Kontaktisik Eestis:
MINDAUGAS PAULIUKAS
Kaubandusatašee
Tel: 631 1025 • GSM: 580 25782
E-post: pauliukas@tradeestonia.lt

**Leedu Vabariigi
Suursaatkond Tallinnas**
Uus tn 15, Tallinn 1570
Veeb: www.tradeestonia.lt

Eesti-Poola äriseminar „Sihtturg – Poola”

3. detsembril Kaubanduskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn)

NB! Poola esinejate ettekanded on inglise keeles ning tõlketa. Ülejäänud ettekanded on eesti keeles. Päevajuht on majandusdiplomaat Priit Masing Eesti Vabariigi Suursaatkonnast Varssavis.

10.00 Tervitussõnad –

Siim Raie, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor
Taavi Toom, Eesti Vabariigi suursaadik Poola Vabariigis
Tomasz Chłoń, Poola Vabariigi suursaadik Eesti Vabariigis

10.10 Poola majandus- ja ärikeskkonnast

Jacek Pękacik, Poola saatkonna majandusnõunik.

10.30 Euroopa toetused välismaistele ettevõtjatele Poolas

Anna Tarnawa, Poola Ettevõtluse Arengu Agentuuri (PARP) ekspert

11.00 Eesti-Poola majandussuhted ja ekspordivõimalused:

Mida peaks teadma Eesti ettevõtja, kes soovib Poolasse eksportida või investeerida?

Priit Masing, Eesti Vabariigi Suursaatkond Varssavis, majandusdiplomaat

11.30 Kohvipaus

12.00 Poola ärikultuurist ja praktikute näpunäited Poola turult ja kohalikest ärikultuurist

Kaspar Jänes, Unitree Group OÜ partner
Tomi Ranta, raamatupidamisfirma Leinonen Poola büroo tegevjuht
Poolas tegutsevate Eesti ettevõtete esindajad

13.45 Küsimused-vastused

14.00 Poola saatkond pakub Poola rahvustoite

Seminari osavõtutasu on 300 krooni (hinnale lisandub käibemaks).

Lisainfo ja registreerimine:

VIIVE RAID

Tel: 604 0092 • E-post: viive@koda.ee

Messikoolitus:

„Tulemuslik messiturundus – töö enne messi, messi ajal ja pärast messi!”

Seminarid toimuvad:

- **1. detsembril kell 9.00–17.00 Tartus**
Raadimõisa hotellis, Mõisavärava 1 (eesti keeles)
- **2. detsembril kell 9.00–17.00 Tallinnas**
Eesti Kaubandus-Tööstuskojas, Toom-Kooli 17 (eesti keeles)

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab koolituse koostöös Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega. Koolituste korraldamist rahastab EASi Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi raames Euroopa Sotsiaalfond.

Tooteid ja teenuseid ning nende omadusi peab klientidele järjest rohkem ja täpsemalt selgitama, kuna valik, mis turule jõuab, on väga mitmekesine ja muudab otsuse langetamise kliendile raskeks. Üha tiheneva konkurentsi tingimustes hakkavad äris järjest enam tähtsust omama isiklikud suhted. Ja nende arendamiseks pole paremat kohta, kui messid või näitused, kus on võimalik suhelda ja otsest kontakti saavutada potentsiaalse või ammuse äripartneriga. Et messil osalemine oleks edukas, vastaks ettevõtte ootustele ja tagaks tehtava investeeringu tasuvuse, tuleb kindlasti pikalt ja põhjalikult planeerida messil osalemist, realiseerida messil püstitatud eesmärgid ning teha sihikindlalt järeltööd saadud kontaktidega pärast messi. Antud koolituse käigus antakse põhjalik ülevaade kõikidest etappidest ning jagatakse kasulikke näpunäiteid.

Seminari teemad:

- Konkurentsieelis, sihtturg, messi valik
- Messi ettevalmistus: eesmärgid, messiboksi planeerimine, meeskond, eelarve, logistika, ühisstendid, kliendisuhetud, messiturundus
- Messiboksis: messiboksis osalemine, töökorraldus, suhtlemine
- Järeltöö pärast messi: tulemuste analüüs, edasised sammud

Messikoolitused viib läbi Jakob Saks, kes on pikaajalise praktilise kogemusega eksportöör, tunnustatud koolitaja ja konsultant. Viimase 6 aasta jooksul on ta organiseerinud erinevatele ettevõtjatele messistende 2-4 rahvusvahelisel messil aastas (sh Aasia, Euroopa, Põhja-Ameerika). Tal on 11 aastat ekspordijuhtimise kogemust (sh 5 aastat väljaspool Eestit töötades) ning magistrakraad Copenhagen Business Schoolist.

Koolituse osavõtutasu on 300 krooni (hind sisaldab käibemaksu).

Lisainfo ja registreerimine:

LIIS LEHESALU

Tel: 604 0081 • E-post: liis@koda.ee

Kontaktkohtumised põllumajandusmessil Agromek 2009, Taanis 24.–28. novembril

Taanis, Herningis toimub 2009. aasta novembris Põhja-Euroopa suurim põllumajandusmess Agromek. Agromek on oma 600 eksponendi ja 66 000 külastajaga juhtiv mess põllumajandussektoris ning seda külastavad nii eksponendid kui külastajad kogu maailmast. Agromek 2009 toimub 24.–28. novembril.

Selle raames toimub ka kontaktkohtumiste üritus AgroMatch. AgroMatch 2009 (MCH Messecenter Herning ja SAS Arena, Vardvej 1, 7400 Herning, Taani), mis koosneb kuni viieteistkümnest 30-minutilise kohtumisest ühe ettevõtte kohta kahe päeva jooksul. Üritus toimub Enterprise Europe Networki näituse stendi juures nr 9670, M-paviljonis.

Näiteid tüüpilistest kohtumistest:

- Taani piimandusmasinate tootja kohtub Tšehhi importööriga;
- Soome automaatsete sõnnikupuhastusmasinate tootja kohtub Taani uurijatega;
- Poola allhankepakkujate kohtub Saksa söödaautomaatide tootjaga;
- Rootsi talupidaja kohtub Vene tallivarustuse tootjaga.

Valdkonnad:

- loomapidamine;
- kariloomade jäätmekäitlus;
- uued tehnoloogiad loomapidamises;
- söödamasinad;
- taastuenergia tootmine (*energy recovery, utilisation of livestock manure; application and utilisation of the ash fraction from combustion*).

Osavõtutasu on 150 eurot, Agromeki eksponentidele on osavõtt tasuta.

Lisainfo ja registreerimine:

ANNIKA METSALA

Tel: 604 0091

E-post: annika.metsala@koda.ee

www.enterprise-europe.dk

Seminar „Sihtturg – Ukraina” 26. novembril Kaubanduskojas

Välisministeerium, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus kutsuvad Teid Ukraina sihtturu traditsioonilisele seminarile „Teevit Ukrainasse”, mis toimub 26. novembril kell 10.00-15.00 Eesti Kaubandus-Tööstuskojas (Toom-Kooli 17, Tallinn). Üritust toetab Eesti Äri Assotsiatsioon Ukrainas (EBAU). Käesoleval aastal toimub seminar juba seitsmendat korda ning seekord on põhirõhk ekspordivõimalustel ning tolli-, maksundus-, ärikliima jm küsimustel. Seminari esimeses osas antakse ülevaade riikidevahelistest suhetest ning Ukraina majanduse olukorrast ja ärikliimast. Teises osas avaldavad kogunud Eesti ekspordöörid ja investorid Ukrainas ning Ukraina ettevõtete esindajad oma arvamust ettevõtlusest riigis, ning tutvustavad ekspordivõimalusi. Päevajuht on Välisministeeriumi lauaülem Margus Solnson.

Päevakava:

- I Olukorrast riigis**
- 10.00 Kogunemine, registreerimine
- 10.30 Avasõnad
- 10.35 **Poliitiline olukord Ukrainas**
Jaan Hein, Eesti Vabariigi Suursaadik Ukrainas
Pavlo Kirjakov, Ukraina suursaadik Eestis
- 10.50 **Ukraina majanduspoliitiline olukord ja Kiievi kommunaalmajanduse olukorrast**
Rostislav Karandeejev,
Ukraina spordi- ja pereasjade aseminister
- 11.05 **Vastavushindamise küsimused – muudatused sertifitseerimise korra osas**
Ukraina Standardiameti esindaja
- 11.20 **Finants- ja kapitaliturud Ukrainas, valuuta reguleerimine väliskaubanduses**
Siim Roos, Capitalia juhatuse liige

- 11.35 **Muudatused tollikorralduses – tariifid, lõivud**
Petro Kutsenko, Ukraina saatkonna kaubandusmissiooni juht
- 11.50 **Arengukoostöö võimalustest ettevõtetele – Ukraina kogemus**
Aleksander Podgornõi, Ukraina MTÜ Dobrohcin juht
- 12.00 Kohvipaus
- II Kuidas Ukrainas äri tehakse**
- 12.30 **Eesti ärist Ukrainas – riigi võimalused ettevõtete ja ettevõtjate toetamisel**
Denis Priimägi, EAS Kiievi välisesindaja
Margus Solnson, Välisministeeriumi lauaülem
- 12.55 **Eesti Äri Assotsiatsiooni Ukrainas (EBAU) presentatsioon**
Ivo Liiv, EBAU juhatuse liige
- 13.10 **Conterparty-riskid ja nende maandamine lepingulistest suhetes Ukraina partneritega**
Gennadi Pampuha, Euroopa Arbitraazkoja President, Brüssel
- 13.25 **Kaubavahetus ja logistika ning sellega seotud tolliküsimused**
Gunnar Aru, Schenker Ukraina
- 13.40 **Maksustamise spetsiifika**
Nikolay Ochkolda, Legitimus Law Company, Kiiev
- 13.55 **Innovaatilise äri kogemused Ukrainas – mobiilne parkimine**
Kalju Rütli, NOW! Innovations juhatuse esimees
- 14.10 Arutelu, küsimused saalile ja seminari lõpetamine
- 14.30 Lõuna

Seminari osavõtutasu on 300 krooni (hinnale lisandub käibemaks).
Palume seminarile eelnevalt registreeruda!

Eesti Välisministeerium
ESTONIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

EAS
Enterprise Estonia

Lisainfo ja registreerimine:

VIIVE RAID • Tel: 604 0080 • E-post: viive@koda.ee

MARGUS SOLNSON • Tel: 637 7217 • GSM: 5370 0300 • E-post: margus.solnson@mfa.ee

Koostööpakkumised:

- Ukraina ettevõtte pakub valget sertifitseeritud 2.-3.-kategorია kristallsuhkrut.
Kood 2009-11-09-001
- Portugali sõidukite positsioneerimissüsteeme tootev ettevõtte otsib Eestist edasimüüjat ning koostööpartnerit uude lahenduste ühiseks väljatöötamiseks.
Kood 2009-11-09-002
- Iisraeli ettevõtte soovib importida tsementi. **Kood 2009-11-09-004**
- Iisraeli naturaalse huulevärvide jm kosmeetika tootja otsib vahendajat. **Kood 2009-11-09-005**
- Inglismaa tehniliste kangaste ekspertfirma pakub oma kogemusi polümeeride tootmisega seonduvate probleemide lahendamisel ja otsib võimalusi tehniliseks koostööks ettevõttega, kes on tegevad sarnases valdkonnas.
Kood 2009-08-24-021
- Rootsi ettevõtte otsib esindajat kõrgetasemeliste kooğinugadele. **Kood 2009-11-04-005**
- Taani ettevõtte otsib esindajat põrandahooldussüsteemile, mis kasutab põrandapuhastuses UV-tehnoloogiat, on keskkonnasõbralikum ja hinnalt soodsam. **Kood 2009-11-03-046**
- Taani hüdrauliliste presside arendaja ja tootja otsib kohalikku esindajat Eestist.
Kood 2009-11-03-034
- Rumeenia mööblitootja soovib hakata siseuksi tootva ettevõtte edasimüüjaks Rumeenias.
Kood 2009-11-03-016
- Rumeenia puitmajade, aiamajade, lamineeritud akende, garaaži- ja aiämööbli tootja otsib edasimüüjat.
Kood 2009-11-03-007
- Hispaania pakendite tootja pakub reklaammaterjalide tootmise ja pakendamise teenust

(2D ja 3D kleeibised, kaardid, kraabitavad lehed, magnetid jne, mida saab pakendada ümbrikusse või kilesse).

Kood 2009-10-30-009

- Tuntud Taani oksjonkorraldaja (kunst, antiik, disain- ja luksus-tooded) pakub vahendusteenust ja distributsioonivõimalusi.

Kood 2009-10-29-021

- Taani ettevõtte, mis arendab, toodab ja müüb audio- ja HiFi-tehnikat, otsib pikaajast partnerlust professionaalsete audio- ja videotehnika esindustega.

Kood 2009-10-29-007

- Vene naiste ülerõivaste tootja otsib edasimüüjat ja äripartnerit.

Kood 2009-10-26-025

Teade

- Inglismaal asuv ettevõtte ja konsortsiumi koordinaator otsib uusi partnereid 7. raamprogrammi projekti „Green Car Initiatives“. Täpsem info projekti kohta e-postaadressil annika.metsala@koda.ee.

Täpsem info:

ANNIKA METSALA

Tel: 604 0091

E-post: annika.metsala@koda.ee

Vaata lisainfot Koja tasuta partnerotsinguteenustest ja koostööpakkumiste loetelu veebilehelt www.koda.ee ▶ teenused ▶ koostööpakkumised ja infoteenused (ülevaade partnerotsinguteenustest) ▶ viimased koostööpakkumised (loetelu pakku-mistest).

Riigihanketeated:

SOOME

- Ostetakse mobiiltelefone. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 01.12.2009.
Kood 2603
- Ostetakse meditsiinilisi tarbekaupu. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 30.11.2009.
Kood 2604
- Ostetakse ülerõivaid. Tähtaeg 18.12.2009.
Kood 2605
- Ostetakse ilmastikukindlaid rõivaid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 18.12.2009.
Kood 2606
- Ostetakse sokke. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 18.12.2009.
Kood 2607

LÄTI

- Ostetakse elektriline. Tähtaeg 15.12.2009.
Kood 2608
- Ostetakse ravimeid. Tähtaeg 22.12.2009.
Kood 2609

GRUUSIA

- Raudtee ehitustööde ja ümberehituse hange. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 27.11.2009.
Kood 2610
- Ostetakse hankedokumentide disainiteenust. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 20.11.2009.
Kood 2611

EESTI

- Kultuurimaja ostab büroömööblit ja sisustust. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks on 23.12.2009.
Kood 2612
- Kultuurimaja ostab infotehnoloogia- ja esitlustehnikat. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 21.12.2009.
Kood 2613

- Haigla ostab desinfitseerimisvahendeid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 17.12.2009.
Kood 2614
- Ostetakse projekteerimis- ja ehitustööde ehitusjuhtimise, FIDIC inseneri ja omanikujärelevalve teenust Virumaal. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 18.12.2009.
Kood 2615
- Arhiiv ostab fotonegatiivide, diapositiivide ja klaasnegatiivide digiteerimise teenust. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 27.11.2009.
Kood 2616
- Ostetakse vee- ja kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimiseks omanikujärelevalve ja FIDIC Inseneri teenust. Tähtaeg 12.12.2009.
Kood 2617

Täpsem info:

LEA AASAMAA

Tel: 604 0090

E-post: lea@koda.ee

Vaata kõiki kehtivaid hanketeateid Koja veebilehelt www.koda.ee ▶ teenused ▶ valik riigihanketeateid.

Nüüd on Teil võimalus leida koostööpartnereid ning uusi kliente teiste Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmete hulgast, samuti saate soovi korral teha liikmesettevõtetele oma toodete või teenuste sooduspakkumisi. Huvi korral palun saatke oma koostöösoov või sooduspakkumine e-postiaadressile kadri@koda.ee. Koostöösoov või sooduspakkumine peab sisaldama järgmisi andmeid: sooduspakkumist/koostöösoovi, tegevusvaldkonda, firma nime, kontaktandmeid, aadressi, telefoninumbrit, e-postiaadressi, kontaktisiku andmeid ning pakkumise kehtivusaega. Sooduspakkumise tingimuseks on selle kehtimine kõigile Kaubanduskoja liikmetele. NB! Avaldame ainult Eesti Kaubandus-Tööstuskoja liikmete pakkumisi. Lugege koostööpakkumisi nüüd ka Kaubanduskoja veebilehel Teenused – Koostööpakkumised ja info – Liikmelt liikmele aadressil <http://www.koda.ee/?id=46026>.

Lisainfo: KADRI LIIMAL • Tel: 523 6146 • E-post: kadri@koda.ee

VEEBIMAJUTUS.EE / ELKDATA OÜ

Veebimajutus.ee teenused Kaubanduskoja liikmetele 20% soodsamalt. Kõikidele Kaubanduskoja liikmetele on igapäevaselt kasutusel olev e-posti ja kodulehe majutus ehk virtuaalserveriteenus nüüd 20% soodsam.

Koja liikmel on nüüd võimalik:

- Registreerida uus või tuua meile üle soovitud domeen
- Majutuseks valida just vajadustele sobiv virtuaalserver
- Liitumisel sisestada kood: KODA

Liitumine aadressilt: www.veebimajutus.ee/telli.

Elkdata OÜ (Veebimajutus.ee) on tegutsenud serveriteenuste ja domeenide registreerimise vallas juba 1998. aastast ning teenusteportfell on suunatud eelkõige kvaliteetsete ärikliendilahenduste pakkumisele.

Lisainfo:

Tel: 683 5188 • E-post: abi@veebimajutus.ee
www.veebimajutus.ee

INTERNATIONAL LANGUAGE SERVICES OÜ

International Language Services OÜ (ILS) pakub õppeaastal 2009/2010 firmasisesest inglise keele koolitust ja eraõpet hinnasoodustusega -15%. Koolitustellimus tuleb esitada hiljemalt 31. detsembriks 2009. Koolitusele eelneb osalejate testimine ja vajaduste analüüs, mille tulemuste põhjal moodustatakse astmegrupid ning koostatakse ettevõtte vajadustele vastav kursuseprogramm. Koolitust viivad läbi kvalifitseeritud (Cambridge'i Ülikooli tunnistus CELTA või diplom DELTA) ja võõrkeeleõpetajad, kelle emakeeleks on inglise keel. ILSi õpetajad omavad pikaajalisi kogemusi erialaste sisekoolituste läbiviimisel nii riigiasutustes kui eraettevõtetes. Lisaks pakume hinnasoodustust -10% erialakeele kursustele avatud gruppides. Pakume kursuseid personalijuhtidele, sekretäridele, raa-

matupidajatele, meediatöötajatele jne. Mikro- ja väikeettevõtetele ning FIEdel on EASist võimalik taotleda kord aastas kuni 15 000 krooni ulatuses koolitusosaku toetust ILSi koolitustel osalemiseks. Koolitusosak on sihtotstarbeline toetus tööalase täiendkoolituse ostmiseks, mille eesmärgiks on tõsta mikro- ja väikeettevõtete konkurentsivõimet läbi parema ligipääsu koolitusteenusele.

Lisainfo:

Maris Veeremäe
Tel: 627 7173 • E-post: Maris@ilstallinn.com
www.ilstallinn.com

OÜ CAWELL

Pakume Kaubanduskoja liikmetele 7 päeva reklaamipinda väljaandes Coffee News täiesti tasuta, maksta tuleks vaid disainerile reklaami kujunduse eest 390 krooni (hinnale lisandub käibemaks). Tavaliselt maksab ühenädalane reklaam Coffee Newsis rohkem kui 1000 krooni. Reklaam oleks üleval 7 päeva ja ca 80 söögikohas Tallinna kesklinnas ning jõuab mitmete tuhandete lugejateni, nii eesti kui ka vene keeles! Coffee News on kord nädalas ilmuv väljaanne, mida jagatakse tasuta rohkem kui 80 restoranis ja kohvikus Tallinna kesklinnas ning selle läheduses. Coffee News on suurim kohvikute ja restoranide ajaleht maailmas ja seda rohkem kui 50 erinevas riigis. Reklaamitelliija eeliseks on hind, mida võib endale lubada, sest reklaam maksab vähem kui teistes trükimeediaväljaannetes. Kohvikutes ja restoranides käijad on kõige suuremad tarbijad ning kohalik lugejaskond on kõige potentsiaalsem tulevane klient. Kõigile võrdne reklaampind (50x75mm). Reklaamid Coffee Newsis ei ole väga suured, aga nad ei paista väikestena, kuna teised reklaamid väljaandes on sama suurusega. Lisaks saate ka kujunduse jätta meie hooleks.

Lisainfo:

Annika Soomre
Tel: 636 1182 • GSM: 512 5977
E-post: Annika@coffeenews.ee
www.coffeenews.ee

FERRIT KT OÜ

OÜ Ferrit KT-I on ettevõttele on tegevuselood gaasi- (A klass) ja ehitusettevõtte teostamise valdkondades. Uuringutest projektini, projektist finantseerimiseni, finantseerimisest ehituseni ja objekti ekspluatatsiooni üleandmine. Teostame remonditööd, monteerimist ja tehnoloogiaseadmete seadistamist. Meie alltöövõtjad täidavad elektriremondi- ja monteerimistööd mistahes keerukuse tasemel (üle 20 kv). Käesoleval ajal koostavad meie kaastöötajad äriplaani uute arvutuslike iseloomustustega soojustuspumpade tootmiseks Eestis. Otsime riigis ning väljaspool riiki partnereid koostööks ülalmainitud ja piirnevates tootmisvaldkondades ning kaupade ja teenuste eksportimiseks.

Lisainfo:

Sergey Orlov
Tel: 5399 9658 E-post: ferritkt@gmail.com

CHINEST GROUP OÜ

Chinest Group on kaubandusesindus, mis osutab teenust Euroopa ettevõtetele. Meilt saab abi seoses Hiina partnerite hindamise ja valikuga, kvaliteedikontrolli teostamisega ning lepingute sõlmimise või juriidiliste probleemide lahendamise. Pakume ka ettevõtte asutamise teenust Hiinas. Kaubanduskoja liikmetele esimene konsultatsioon tasuta! Pakkumise kehtivusaeg 31.12.2009.

Lisainfo:

Priit Martinson
Tel: 619 1619
E-post: info@chinest.eu

Hiumaa	NORSE WOOD OÜ	5392 7109	www.norsewood.ee	Puhke- ja meelelahutusrajatiste ehitus. Erinevate toodete ja hoonete valmistamine, mis on seotud ümar- või saepalgiga.
Ida-Virumaa	SAROS EST OÜ	356 6320	www.sarosest.com	Ripplagede müük, tootmine, paigaldamine.
Jõgevamaa	MONEXEST OÜ	5656 4606	www.monexest.ee	Alumiiniumprofiilidest kasvuhoone ehitamine ja rekonstrueerimine. Läbipaistvate kattematerjalide müük ja paigaldamine.
Raplamaa	KESK-EESTI PÖLLUMAJANDUSÜHISTU TuÜ	485 5096		Põllumajandustarvikute ja saaduste müük, väetised, mürkkelmikaalid. Põllumajandusalane nõustamine.
Pärnumaa	EMPRO GRUPP OÜ	445 5290	www.emprogrupp.ee	Puidust ja plaadist mööbli tootmine. CNC teenus, puidu kuivatus, hooeldusteenus, voodrilaau vannutamine.
	STRAM OÜ	449 0788	www.stram.se	Metallmööbli tootmine.
Tallinn ja Harjumaa	BRITAMARINE EV OÜ	682 9000	www.britamarine.com	Kaatrite tootmine.
	EA RENG AS	626 0000	www.eareng.ee	Arhitektuurne ja ehituslik projekteerimine, projektijuhtimine, järelevalve.
	RUTILANT OÜ	501 7838	www.rutilant.ee	Kala ost-müük.
	BONUS PROJEKT OÜ	520 1872	www.bonusprojekt.ee	Projektijuhtimine. Projekteerimine, omanikujärelevalve, ekspertiisid, ehitustööd, energiaaudit, energiamärgis.
	CELLUFUEL OÜ	646 6634	www.cellufuel.eu	Puidugraanulite tootmine. Biomassi gaasistustehnoloogia arendamine. Biomassil põhinevate küttesüsteemide ja CHP-jaamade arendamine.
	ELEMENT MAJATEHAS OÜ	472 0841	www.elementhousefactory.ee	Puitkonstruktsioonide tootmine: puitkarkassil sein-, lae-, põranda-, katuse-, terrassi-, rõdupaneelide ja -elementide tootmine, moodulite valmistamine ja paigaldus.
	ESTECS ESTONIA OÜ	631 1581	www.estecs.ee	Esmaabi tarvete müük ja import, tööriivaste ja töökaitsevahendite müük.
	HELEN CONSULT OÜ	518 8618		Täiskasvanute koolitus, raamatupidamisteenus.
	MAGNUM AS	650 1901	www.magnum.ee	Valdusfirma.
	MASTER AUTOMATION ESTONIA OÜ	698 8100	www.mag.fi	Tööstusautomaatika seadmete projekteerimine ja tootmine.
	OPTIMIST GROUP OÜ	502 2911	www.optimist.ee	Reklaam, disain, turundus. Ürituste korraldamine.
Tartumaa	IKODOR AS	733 7264	www.ikodor.ee	Betoonist sillutus- ja äärekivide tootmine. Betoonist muude toodete tootmine. Betoonisegu tootmine. Puidu ja ehitusmaterjali müük.
	UNITED FISH TRADERS OÜ	518 4999	www.uft.ee	Transporditeenused. Kinnisvaraarendus, haldamine ja hooldamine. Jae- ja hulgikaubandus, kala töötlemine.
Viljandimaa	PINSKA GRUPP OÜ	435 4121	www.pinska.ee	Voodrilaudade, põrandalaudade, hooelmaterjali tootmine, saematerjali tootmine, värvitud voodrilaudade tootmine, kilpmajade tootmine.

Kaubanduskoda

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda • Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn
Tel: 604 0060 • Faks: 604 0061 • E-post: koda@koda.ee • www.koda.ee

Teenuste osakond

Tel: 604 0077 • konsultatsioon • päritolusertifikaadid • ATA-Carnet • tollikonsultatsioonid
Tel: 604 0080 • äridelegatsioonid • messid • kontaktpäevad
Tel: 604 0082 • Stockholmi messid
Tel: 604 0082 • koostööpakkumised

Poliitikakujundamise- ja õigusosakond

Tel: 604 0060 • konsultatsioon • majanduspoliitiline tegevus

Turundus- ja liikmesuhete osakond

Tel: 604 0089 • liikmeks astumine • liikmesuhted • avalikud suhted • Tel: 604 0085
Teataja toimetis • toimetaja Kadri Liimal • Tel: 523 6146 • E-post: kadri@koda.ee

Raamatupidamine

Tel: 604 0067

Kaubanduskoja Tartu esindus

Pikk tn 14, 51013 Tartu • Tel: 744 2196

Kaubanduskoja Pärnu esindus

Ringi 35, 80010 Pärnu • Tel: 443 0989

Kaubanduskoja Kuressaare esindus

Tallinna 16, 93811 Kuressaare • Tel: 452 4757

Kaubanduskoja Jõhvi esindus

Pargi 27-203, 41537 Jõhvi • Tel: 337 4950

Pane EuroBonus enda kasuks tööle!

- ◀ Ta töötab sinu heaks alati kui lendad
- ◀ Ta kogub sulle punkte üle 30 lennufirma lendudel
- ◀ Ta muudab sinu punktid preemiareisideks

...ja teised

Mercedes-Benz

Tippsaavutused igas klassis

Mercedes-Benzi sõiduaudod

Mercedes-Benzi sõiduaudod on alati esimesed. Seda nii kvaliteedilt, tehnoloogialt kui disainilt. Nii kindlustatakse ainulaadne prestiiž ja juhtiv roll automaailmas. Vaata lisainfot www.mercedes-benz.ee

SILBERAUTO

Mercedes-Benz peaesindus Eestis AS Silberauto: Tallinn, Järvevana tee 11, Tel 626 6000 Tartu, Ringtee 61, Tel 730 0720 Pärnu, Riia mnt 231a, Tel 445 1990 Kuressaare, Tallinna 82b, Tel 453 1592 Jõhvi, Jaama 42a, Tel 611 9733 Viljandi, Pargi 3b, Tel 435 4902 Rakvere, Haljala tee 1, Tel 660 0152 www.silberauto.com